

onder de oogen te zien, en na te gaan, of dit recht al dan niet door God den Heere ontkend wordt, opdat te dezer zake genoegzame eenparigheid worde bereikt. M.i. moet ieder, voor- of tegenstander op dit oogenblik, over Drente's voorstel zich verheugen. Want dat we met elkander blijven in de positie van nu, kan niemand verlangen. Een vraag als deze kan met nuchtere argumentatie worden behandeld, — als men wil.

Weinig hadden we vermoed, dat het Weekblad „Woord en Geest” een herinnering uit de historie opdiepen zou, die hierbij voor velen verrassend zal zijn. Het blad citeert uit „De Heraut” (23 Febr. 1879, no. 63) een uitspraak van Dr A. Kuyper zelf. Deze luidt — ik citeer uit „De Heraut” zelf, en vermijd daarmee een overigens onbeteekenend foutje in „Woord en Geest” —

„Van den kant der Christelijke Gereformeerde Kerk „wordt het denkbeeld besproken, om te Kampen graden te doen toekennen, met inbegrip van den Doctorstitel.

„Gaarne zagen we deze proef nemen.
„O. i. kan het. (Spatieering van mij, K. S.)
„Maar toch zal het denkkelijk wel worden belet.”

Tot zoover Dr A. Kuyper.

Dr Geelkerken voegt hier aan toe:

De medewerker, die ons op deze uitspraak van Dr A. Kuyper opmerkzaam maakte, heeft dunkt ons volkomen gelijk; het is de moeite waard haar uit de vergetelheid naar voren te brengen.

In 1879 — dus nog vóór de opening der Vrije Universiteit — overwoog men in den kring der toenmalige Christelijk Gereformeerde Kerk reeds de toekenning van het promotie-recht aan de Theologische School.

En Dr Kuyper had daar toen blijkbaar geen enkel bezwaar, allermint een „princiëel” bezwaar tegen. Integendeel: hij zag de „proefneming” gaarne; zijns inziens kon het. Deze uitlating van den stichter der Vrije Universiteit heeft ongetwijfeld te meer betekenis en waarde, omdat Dr Kuyper juist in die dagen — men denke aan zijn polemiek juist destijds met Dr A. W. Bronsveld inzake het recht tot universiteitsstichting — zich alzijdig en principiëel welbewust rekenschap gaf van al wat met universiteiten, kerkelijke opleidingsscholen, wetenschappelijke graden, doctoraten enz. verband hield.

Wat Dr Kuyper bedoeld heeft met dat laatste zinnetje: „Maar toch zal het denkkelijk wel worden belet”, is niet duidelijk. Dacht hij daarbij aan verandering van de zijde der Regeering, of aan tegenstand van den kant der Synode? We weten het niet.

Het doet er ook niet toe. Blijft en blijkt, dat de man van de Vrije Universiteit niet alleen geen „princiëel” bezwaar had, maar zelfs zeer heiligt „pro” was.

Het was reeds lang bekend, dat de toenmalige Christelijke Gereformeerden begrepen, dat „afbouw” noodig

Acta van de Classis Neder-Veluwe 1592—1620.

Transscriptie van G. van der Zee, Herv. Pred.

VII.

Ouderlingen en predikanten zijn verplicht de vergaderingen bij te wonen. De stukken moeten in orde zijn. De predikant van Heerde tot afzetting voorgedragen. De pastoor van Putten. Uitgestelde bevestigingsdiensten. Herders zonder „gemeente”.

Acta des Nider Veluschen Classis gehouden binnen der vest Nykerck anno 95 den XXIIen Septembris.

1. Nae gedane gebedt is van die broederen vercoren tot een presidem Joannem Zutterius, dyner toe Nykerck, tot een Assessorum Joannes Caesarius, predicant toe Harderwyck, tot een scribam Timannus Alberti, predicant toe Garderen.

2. Die dyenars ende olderlingen soe myt haren credentsen van haren kercken soe in dessen classe verschenen sint: Joannes Caesarius, dyner; Wolterus Woltinck, olderlinck der kercken toe Harderwyck. Winandus Johannis, dienaer, Arendt van Engler, olderlinck der kercken ter Elburch. Johannes Sanderus, dienaer tot Hattem, Johannes Zutterius, dienaer, Anthonius van Oldenbarnefelt der kercken toe Nykerck; die ander dienaer soe in haeren plaetsen ghene gemeenten hebben, sint sonder credentsen end olderlingen toegelaten worden, als myt name: Gooswinus Dorre, dienaer int Oldebroeck; Tielemannus Milius, dienaer toe Nuenspeet; Joannes Anthonii, dienaer toe Elspeet; Wesselus Groningensis, diener tot Dornspyk, Timannus Alberti, diener toe Garderen; Reinerus Wincopius, diener tot Barnfelt; sint alle dieners erschenen vuytgesondert Wesselus Salingensis, diener tot Heerde.

3. Alsoe Joannes Sanderus, diener der kercken tot Hattum sonder olderlinck compareert is, voortbrengende eenyge reden voor syne excusatie, hebben de broederen soedane excusatie voor ditmael aengenomen, mytz conditie nochtans datmen daer gheen gewoonte van maecke.

4. Wesselus Salingensis, diener toe Heerde, hefft syn wiblyven myt een breeffken onderstaen toe entschuldigen, welke die broederen van ghene waarde en achten, welck breeffken int Classicaele boeck gelecht is.

5. Overmytz Joanni Anthonio, diener toe Elspeet in lesten gehouden classe toe Hattum opgelecht

was, al achten velen — o. i. terecht — TOEN den tijd daarvoor nog niet gekomen. Maar dat Dr A. Kuyper zóó geschreven heeft, wisten we tot nu toe niet.

In mijn brochure „Afbouw” heb ik indertijd met de stukken aangetoond, dat de later door Dr A. Kuyper ingenomen houding zeer tegenstrijdig was: wat hij voor Kampen een vergriep tegen de wetenschap noemde, te zot om van te spreken, nergens ter wereld verder ver-toond, dat hielp hij in andere qualiteit voor andere inrichtingen — h. v. Delft — mogelijk maken. Het geval der raadselen is nu weer met één vermeerderd. †

Vóór de eerste phase van den strijd over Kampens promotierecht begon, was Dr A. Kuyper vóór.

En na de jongste phase van dien strijd nam Dr H. H. Kuyper te Parijs een hul aan, die hij — in de debatten over Kampen — een vergriep aan de wetenschap noemde: een doctorsbul van een heusch op eigen naam promovierende faculteit. Zoo kwam het laatste gebaar van laatstgenoemde zich overbuigen naar het eerste van eerstgenoemde.

Wordt het geen tijd, om nu eindelijk maar eens uit te maken, of het verbod uit God is dan wel uit de menschen?

K. S.

Gereformeerden in Londen.

Eenigen tijd geleden schreven we in ons blad iets over de mogelijkheid, om ook te Londen de gereformeerden bij elkaar te krijgen in kerkelijk samenleven. Te Parijs is reeds zeer veel bereikt; de noeste arbeid van Ds Maaskant te Brussel gaat tot ver om Parijs heen; er is daar zeer veel goeds te melden. Ook voor Londen zou veel kunnen tot stand komen, misschien.

Het verblijdt me daarom zeer, dat eerst de kerk van Veere, daarna de classis Middelburg, thans ook de particuliere synode van Zeeland deze aangelegenheid ahangig hebben willen maken bij de generale synode. Ik verwacht daarvan voor de toekomst veel goeds.

K. S.

Het onmiskenbare feit, dat de groote ketterijen juist in de beste eeuwen uitbraken, pleit in niets ten heuren gunste. De heftige beweging van den stroom der geesten, onmisbaar om het goede element tot energie te brengen, stuwt ook het onreine uit zijn bezinking op. Van daar de schelste openbaring van het kwaad, vlak naast het edelste krachtbetoon der waarheid.

Dr A. Kuyper, Het Modernisme een Fata Morgana op Christelijk gebied, Amsterdam, 1871, blz. 62.

was den broederen desses classis toe toenen testimonia oft hy oock myt koensent des overveluschen classis vertoogen zy, ja oft hy oock confirmeert sy, end hoe hy hem oock in syn leven gehouden hefft, gelick die achte acta des Provinciaele Synodi in Sgravenhage gehouden mede brenghet, end sulcx van hem nyet geschiet is, wordt hem nochmaels vande classe operlacht, dat hy deselvighe myt ernst achtervolge ende danighe testimonia in naeste classe thoene.

6. De wyle Reinerus Wincopio operlecht was tot het aventmael des Heeren toe Nykerck toe gericht, end nyet geschiet, sal sich Reinerus veruegen toe Nykerck wanneer het avontmael des Heeren vuytgedeeft sal worden, en tselvighe toe genieten.

7. Alsoe men befindt dat het loffelicke gebruik in alle gereformeerde kercken geusert van het opseggen der vragen des Catechismi in der kercken toe Harderwyck wordt achtergelaeten, hebben die broederen gesloeten, die voorsz. kercke toe vermaenen gelick oock sulcx op andere tijden geschiet is om sulcx wederom int gebrueck toe brengen.

8. Overmytz dat Wesselo Salingensi oftmael is operlacht toe brengen testimonia syner leere end leven, end dat van hem niet geschiet is, hy oock op alle broederlicke vermaninghen des Classis nyet achtet, oock begint vande Classe geheel oft toe blyven, ja zeer onordentlick in syn dienst leeft, hem oock boese getuichnisse in laest verleden Synodo particulaer van een godsalligen diener gegeven is syntz wegen boesen levens, soe achten samptelicke broders hem onweerdich toe syn des predigamptz, ende ersdages ant Hoff supplicando toe versuecken, dat hy van syne plaetse geheel end strax geremoveert worde.

9. Belangende Putten de wyle daer noch is een papistighe pape¹⁾, die die omliggende reformeerde kercken grote schade doet, is van de samptelicke broederen gesloeten, dat aent Hoff versocht worde, dat hy geheel syntz diensts metten eersten ontsel worde, end soe daer geen diener soo balde waer toe crygen, opdat dan dat kerspelt nyet gansselick gefinstreert en worde die predicatie Godenes woortz, dat men dan nae middelen sal wachten, dat middelertyt die kercke myt dienst mach versien worden, alsoe dat die kercke toe Garderen ok tbeste doen wyl, dat die XIII dages eenmael door haer dyener een predicatie doen laete, ende daer dan die selvighe kercke geraetsam vindt mach zy somwylen een vande naeste geseten daertoe versuecken.

10. Die saecke van Barnfelt dat Reynero Wincopio

LITERATUUR EN KUNST

Calvinistische Litteratuurbeschouwing.

II.

In dit en een volgend artikel willen we eenige gedichten bestudeeren volgens eerder genoemde gezichtspunten. Pogend het Woord van God, waarvan geen appél mogelijk is, de centrale plaats te geven, die het toekomst. Ook in dezen moet Christus' Woord rijklijk onder ons wonen.¹⁾

We kiezen daartoe twee ten vorigen jare verschenen dichtbundels: Witte Velden door Roel Houwink²⁾ en Guldenroede van E. Voorhoeve—Van Oordt³⁾, welke beide het dubbele voordeel bieden van eenvoudig te willen zijn en zich te richten tot de Christenen van dezen tijd.

De eerste verzameling opent met een vers „De Dichter spreekt”. Naar alle waarschijnlijkheid zal het loonend zijn dit inleidend en vermoedelijk programmatisch gedicht rustig in ons op te nemen.

DE DICHTER SPREEKT

Heer, geef mij een eenvoudig woord, dat spreekt tot armen en verdrukten, te vaak heb ik het hart bekoord van hen die nimmer voor U bukten,

Die waanden dat wat ik hun zei meer was dan Uw volkomen woorden; niet ik, o God, niet ik, maar Gij, zeg Gij hun wat hun trots nooit hoorde!

Laat mij maar met de kleinen zijn en met hun hulpeloze vragen, want eenmaal zal Uw zonnenschijn ook in de dorste levens dagen:

Ik heb geen haast, o Heer. De tijd is weggeleden uit mijn handen, ik heb geen haast; Uw eeuwigheid maakte nog nooit geloof ten schande.

Laat mij in deze stilte maar en in dit armelijk vertrouwen, als ik Uw liefde 'dus bewaar, zult Gij wel eens m'Uw wil ontvouwen.

De meesten van hen die dit gedicht één of twee malen doorlezen, zouden, veronderstellen we, niet

- 1) Col. 3:16.
- 2) Amsterdam, U. M. Holland.
- 3) Den Haag, J. N. Voorhoeve.

een collegam by mach gestellet worden, wordt suspendeert hen totten naesten classe.

11. Alsoe Joannes Nuckio in vergangen classe toe Hattum operlacht toe predigen und nyet gevattelt is syne predicatie opgeschurt op den naesten classe, edoch sal hy predigen myt besloeten dueren.

12. Overmytz die kereke toe Harderwyck vuyt belastinghe des classis aen den Schultes van Barnfelt gescreven dat hy wolde den huyslynden toe Garderen een dach bestemmen, daer op door een diener van Harderwyck, Timannus Alberti, diener des godlicken wordtz bevestiget worde, ende dat noch nyet geschiet is durch den schultes, dat Johannes Zutterius, diener toe Nykercken, belastet is sulcx aen den geachten schultes scryfflick oft muntlick toe beforderen, op dat eerstdages die confirmatie Timanni door die van Harderwyck mach geschieden.

13. Die confirmatie Wesseli Groningensis wordt opgeschurt aen naestvolgende classe, de wyle men verhoopt dat die kereke toe Dornspyk tegens die tyt sal onder dak sijn.

14. Overmytz dat Gooswinus Dorre noch nyet geconfirmeert is int Oldebroeck, wordt Winandus Johannis van de classe belast, dat hy die confirmatie desse aencomende winter verrichte op dat deselvighe geschiet zy tegens naestvolgende classe.

15. Die dienaeren gevraecht synde van de staet uerer kercken end schoelen, hebben samptelicke geantwoerd, dat die selvighe sie in een taemelick gestaet.

16. Die naestvolgende classis sal gehouden worden int vooriaer binnen Harderwyck und sal die selvighe kercke bequaeme tyt und dach aensien die selvig vuyt toe scryven.

17. Alsoe bevonden wordt dat op die meeste plaetsen ten platten lande ghene gemeente vergadert sint end derhalffen die dieners het aventmael des Heren selfs nyet genieten, is in classe voor guet aengesien, dat soedanige dieners toe minsten des jars eenmaell sich veruegen ter naeste plaetsen daer des Heren aventmaell wordt vuytgedeeft op een Sonnendach. Ende soe sie ellicke kerspellynden hadden, die bequaem waar mede te communiceren, dat sie die mede nemen, bish soe langhe, dat sie soe veele lidmaten crygen, darmede sie selfs een gemeente oprechten muogen.

18. Nae geholdene censura morum sindt die broederen in vreden end lyffde gescheiden.

JOHANNES ZUTTERIUS, praestes
JOHANNES CAESARIUS, assessor.
TIMANNUS ALBERTI, scriba.

1) Willem de Wees, pastoor.

gemakkel
wat ze eigenli
chien een m
gebeven zijn
Christen-eenvo
voortschrijden
van het geheer
daartoe hebbe
Nu zou het
een andere og
schelden Een c
dient beter. E
Waarom bic
trant te moge
De schijnbare
laant ons nie
vast te stelle
Allen die e
dom hebben o
ten we niet a
met „die nimm
strophe hebee
kend, de beide
Uitgaande v
te zeggen: dar
voor God wél
nieren ons,
„kleinen” 4);
hen 5); ook vo
Toch geven
ringe waarsch
meer armen, v
wordt door he
levens” in de
meden.
Zijn het dan
in van het w
dij dalen? E
die van gelo
Maar een Se
a ons niet mo
denkbaar, dat
underscheiding
toch, poëzie,
motto draagt
Schriftuurlijke
dat kunnen, v
leeft.
Is het alzo
van zijn mede
reiken, daar s
aristiek van h
De trotschen
„bekoord”. (H
tegenover het
Nu zouden
berroeping, ve
dat die onbu
Gods” 7). Maar
daarvan neem
van een die z
doen. In den
niet ons, maar
de door den
zal ik den ove
en dichter he
gezongen.
„Laat mij m
of de schake
vast te stelle
hier, dunkt or
beeren van d
hooger gaan d
waarom wil hij
te leeren roe
looze vragen”
Heilige heeft!
„En maal z
levens dagen”.
Als over de e
ging, was Jess
getuigenis!” 11)
in het ons ge
nals onder d
Gods glans op
Toch wordt
lijk. Nog steec
gedachten van
bewegen. En
pretatie „dor
toch nog altij
en schijnend
maid. 12)
De vierde st
4) Vgl. Groshen
5) Matth. 5:3.
6) In Hij, Zijne c
side: Zalig zijt
7) Job. 16:33.
8) 1 Petr. 4:5.
9) Psalm 115-
10) Psalm 51:2
11) Jac. 1:9.
12) Jes. 8:20.
13) Spr. 4:18.
14) Psalm 97:3.
15) Hiertegenover
indien we met
„dicht in het bew
verschillende on
we geen „einmal
vo den dag van
ter niet op in

KUNST

beschouwing.

l willen we eeuwig
eerder genoemde
rd van God, waar-
centrale plaats te
dezen moet Chris-
wonen.¹⁾
vorigen jare ver-
elden door Roel
de van E. Voor-
e het dubbele voor-
villen zijn en zich
van dezen tijd.
met een vers „De
arschijnlijkheid zal
vermoedelijk pro-
ns op te nemen.

EEKT

dig woord,
verdrukten,
koord
U bukten,
un zei
nen woorden;
aar Gij,
nooit hoorde!
einen zijn
agen,
meschijn
dagen:
r. De tijd
anden,
uwigheid
en schande,
ar
ven.
ar,
vil ontvouwen.

gedicht één of twee
derstellen we, niet

et worden, word
classe.
ergangen classe toe
ind nyet gevattel in
den naesten classe,
oeten dueren.
arderwyck vuyt be-
shultes van Barne-
en huysluyden toe
daer op door een
nus Alberti, diener
t worde, ende dat
den schultes, dat
Nykercken, belas-
schultes scryfftelick
op dat eerstdagen
die van Harder-

roningensis word
lasse, de wyle men
rnspeyk tegens die

Dorthe noch nyet
wordt Winandus
dat hy die confir-
r verrichte op dat
testvolgende classe.
synde van de staet
tebben samptelicke
in een taemelicke

al geholden worden
ik und sal die sel-
t dach aensien die

gemakkelijk onder woorden kunnen brengen
wat ze eigenlijk hebben gelezen. Wel zal hun mis-
schien een meer of minder scherpe indruk bij-
gebleven zijn van gelaten Godsbetrouwen; van
Christen-eenvoud die de kleinen zoekt. Het stil-
voortschrijdend rythme en de eenvoudige bouw
van het geheel en de deelen zullen op hun wijze
daartoe hebben bijgedragen.

Nu zou het niet goed zijn, als we met deze of
andere oppervlakkige impressie ons tevreden
stelden. Een dichter die iets te zeggen heeft
dient beter. En zeker, wanneer hij bidt.

Waarom bidt hij? Allereerst om in eenvoudigen
traant te mogen spreken tot armen en verdrukten.
De schijnbare doorzichtigheid van deze bede ont-
staat ons niet van de verplichting zoo mogelijk
vast te stellen, wie met die armen zijn bedoeld.
Allen die een schamel deel van 's werelds rijk-
dom hebben ontvangen? Deze veronderstelling ach-
ten we niet aannemelijk, o.a. om de tegenstelling
met „die nimmer voor U bukten”, welke de eerste
strophe beheerscht en, kruisgewijze zich uitwer-
lend, de beide volgende in evenwicht houdt.

Uitgaande van die tegenstelling zijn we geneigd
te zeggen: dan doelt de dichter zeker op hen die
voor God wél bukten, de geloovigen. En we her-
inneren ons, dat ook de Heiland spreekt van
„kleinen”⁴⁾; „armen van geest” noemt Hij
hen⁵⁾; ook voorspelt Hij hun verdrukking⁶⁾.

Toch geven we ook deze gedachte prijs. De ge-
ringe waarschijnlijkheid dat Gods kinderen zonder
meer armen, verdrukten, de kleinen zouden heeten
wordt door het „hulpeloze vragen” en „de dorste
levens” in de derde strophe, dunkt ons, afge-
weeden.

Zijn het dan toch de armen in den gangbaren
zin van het woord op wie de dichter Gods gunst
ziet dalen? Een voorstelling, vaag begeleid door
die van geloovige armen? Het is mogelijk.

Maar een Schriftuurlijke gedachte hier te vinden
is ons niet mogelijk. Het is niet geheel en al on-
denkbaar, dat de dichter voor de hier aangebrachte
onderscheidingen weinig sympathie gevoelt. En
toch, poëzie, die woorden van den Heiland tot
motto draagt (men lette op den titel) moet een
Schriftuurlijke analyse kunnen doorstaan. Ze zal
dat kunnen, voor zoover de dichter bij de Schrift
blijft.

Is het alzo niet zeer duidelijk welke categorie
van zijn medemenschen de dichter begeert te be-
reiken, daar staat tegenover een scherpe karak-
teristiek van hen tot wie hij zich niet richten wil.
De trotschen, die hij vroeger door zijn lied heeft
„bekoord”. (Hoe goed gekozen is dit laatste woord,
tegenover het praegnante „spreekt”!).

Nu zouden we een palinodie, een dichterlijke
verroeping, verwachten. De dichter-profeet zal nu
tot die onbulgzamen spreken „als de woorden
Gods”⁷⁾. Maar ziehier het bevreedende: in plaats
daarvan neemt hij de deemoedige houding aan
van een die zich niet vermeten wil Gods werk te
doen. In den trant van het: „Niet ons, o Heere,
niet ons, maar Uwen naam geef eere...”⁸⁾ Doch
de door den Geest gedreven dichter zegt: „zoo
zal ik den overtreders Uwe wegen leeren”⁹⁾. Zulk
een dichter heeft den negen en veertigsten Psalm
gezongen.

„Laat mij maar met de kleinen zijn”. De kleur
of de schakeering van dit krachteloze „maar”
waast te stellen is niet eenvoudig. Het moet
hier, dunkt ons, den berustenden ootmoed accen-
toeren van een dichter wiens verlangens niet
hooger gaan dan tot een zijn met de kleinen. En
waarom wil hij dat? Om den broeder die nederig is
te leeren roemen in zijn hoogheid?¹⁰⁾ Om „hulpe-
loze vragen” — van een die de zalving van den
Heilige heeft! — te beantwoorden? Ach neen:
„En ma al zal Uw zonneshijn ook in de dorste
levens dagen”.

Als over de dorste levens die zonneshijn op-
ging, was Jesaja's oproep „tot de wet en tot de
getuigenis!”¹¹⁾ overbodig geweest. Maar misschien
is het ons geoorloofd aldus vrij te parafrezeren:
niet onder de dorste levens zijn er, waarover
Gods glans opgaat.

Toch wordt de zin daardoor nog niet Christe-
lijk. Nog steeds nemen we namelijk aan, dat de
gedachten van den dichter zich in deze richting
bewegen. En wil men dit redden door de inter-
pretatie „dor naar wereldschen maatstaf”, dan is
toch nog altijd het pad des rechtvaardigen hier
een schijnend licht.¹²⁾ Hier is hem het licht ge-
traaid.¹³⁾

De vierde strophe, het blijkt reeds uit de inter-

4) Vgl. Grosheide op Matth. 18: 6.
5) Matth. 5: 3. In Luc. 6: 20 staat de zaak iets anders:
„En Hij, Zijne oogen opslaande over Zijne discipelen,
zeide: Zalig zijt gij, armen”.
6) Joh. 16: 33.
7) 1 Petr. 4: 11.
8) Psalm 115: 1.
9) Psalm 51: 15.
10) Jac. 1: 9.
11) Jes. 8: 20.
12) Spr. 4: 18.
13) Psalm 97: 11.
Hertegenoover kan men zich niet beroepen op 2 Petr. 1: 19.
Indien we met Greijdanus (K. V.) moeten denken aan
licht in het bewustzijn of hart der geloovigen voor hunne
verschillende omstandigheden en gevallen, veronderstelt
men geen „cinnamalig” feit, noch werkeloos wachten. Ziet het
op den dag van 's Heeren komst, dan gaat toch de Morgen-
ster niet op in 'dorre' harten.

punctie, mag van het voorafgaande niet worden
losgemaakt. Toch is hiermede nog niet het ant-
woord gevonden op de onontwijkbare vraag: waar-
mede de dichter geen haast heeft. Met spreken
tot de kleinen? Vooral gezien de laatste strophe,
aarzelen we deze voor de hand liggende verklaring
te aanvaarden. Veeleer schijnt het ons, dat de
dichter, voortdurend op de stemming der voor-
afgaande verzen, zijn oorspronkelijk motief, al-
thans ten deele loslaat, eigen leven met dat der
kleinen vereenzelvigd om nu voorts geduldig te
wachten op de ure van zijn dageraad.

Thans is de tijd den dichter uit de handen ge-
gleden, blijkbaar in zijn hopen op Gods eeuwig-
heid. Een „polaire spanning” tusschen tijd en
eeuwigheid moge zijn naar den geest van Barth, ze
is niet naar den Geest van Christus, die wil dat
de Zijnen, den tijd uitkoopende, zich zullen haasten
tot de toekomst van den dag Gods.¹⁴⁾

Hier, in Zijn en onzen tijd, maakt God het geloof
niet te schande.

De dichter stelt zich intusschen tevreden met
deze zijn „stilte” en „armelijk vertrouwen”.

Leg mij in eenzaamheid ter ruste,
En bed mij in Uw stilte, Heer;

Ik ben te zwak Uw woord te dragen,
Ik ben te moe Uw wil te doen;

„In de Engte” heet het gedicht, ook uit dit
bundeltje, waaraan deze verzen zijn ontleend. Is
de stilte in ons vers met die stilte vergelijkbaar,
dan mogen wij aan 't Christelijk „stil houden” van
de ziel¹⁵⁾ niet denken. Dat geloof is rijk¹⁶⁾ en ver-
staat geen spreken over armelijk vertrouwen. Want
het bezit den Christus en Zijn wil.

Bij Roel Houwink is het: ontvouwing van Gods
wil als belooning voor, althans gevolg van het be-
waren der liefde.

Christus zegt, vlak omgekeerd: „Indien gij mijne
geboden bewaart, zoo zult gij in mijne liefde
blijven.”¹⁷⁾

Reeds het woordje „wel” typeert den geest dezer
religiositeit. Zoo natuurlijk zulk een woord klinkt
in den mond der Homerische helden, die over het
bestel der goden gaarne spreken met een verzwak-
kend „pou”¹⁸⁾, zoo weinig past het op de lippen
van een, die het profetische woord gelooft „dat
zeer vast is”¹⁹⁾.

Een gedicht als dit staat en valt met zijn strek-
king. Stellig ook in het oordeel van zijn auteur.
Bestudeering van rythme en taalplastiek plaats,
meenen we, niet voor bijzondere verrassingen. Er
staan gedichten in deze verzameling (een enkel
komt nog ter sprake), die we veel sterker achten
van visie en taalbeheersching. Toch heeft ook dit
dichterlijk gebed genoeg eenvoudige zeggingskracht
om schoon te kunnen heeten, zoo het een gebed
is naar den wil van God. Mocht daarentegen onze
analyse in hoofdtrekken juist zijn, dan is aan den
eersten schoonheidseisch niet voldaan.

En mocht iemand in den naam der schoonheid
er tegen protesteeren, dat een gedicht, een gebed
nog wel, zóó critisch wordt ontleed, dan vragen
we: komt het er bij poëzie minder op aan dan bij
een dogmatische verhandeling of een predikatie,
of er recht gesproken wordt van God? Al spreekt
het ook vanzelf, dat men in den regel bij het lezen
van gedichten meer intuïtief te werk zal gaan en
minder aandacht schenken aan de bijzonderheden,
de Calvinist weet dat door een Schriftuurlijk toel-
send luisteren het „genieten” van een geestesvoort-
brengsel niet wordt vergald, maar veel meer ge-
zuiverd en verdiept.

K. D.

- 14) Ef. 5: 16; 2 Petr. 3: 11 en 12.
- 15) Psalm 131: 2.
- 16) Jac. 2: 5.
- 17) Joh. 15: 10.
- 18) Bv. Ilias I. 178; Od. VI, 190.
- 19) 2 Petr. 1: 19.

GEESTELIJKE ADVIEZEN

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan
Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

Zelfbeproeving.

IV.

In den weg der „Zelfbeproeving”, zooals men
zich die onder ons veelal voorstelt, zal men de
gezochte zekerheid niet kunnen vinden

Dat is mijn eerste bezwaar bij de hierbij ge-
volgde methode.

Mijn tweede bezwaar is dit, dat men Gods kinde-
ren daardoor tegenhoudt op den weg des geloofs
en remt de ontplooiing van het nieuwe leven.

Ik bedoel daarmee dit.

Als men eenmaal als cisch stelt, dat men zijn
geloof op zijn echtheid moet onderzoeken, om in
dien weg zekerheid te krijgen omtrent het feit,
dat men wel waarlijk deel aan Christus heeft, dan
stel ik mij de vraag: wanneer mag men dan op-
houden met zichzelf aldus te toetsen?

Onlangs hoorde ik bij een debat over deze quaes-

tie iemand beweren: er zijn er, die aan zulk zelf-
onderzoek geen behoefte meer gevoelen.

Maar — is daarmee gezegd, dat zulke menschen
zichzelf in dezen zin niet meer behoeven te be-
proeven?

Immers neen.
Juist die menschen, die voor zichzelf geen be-
hoefte gevoelen aan zelfonderzoek, zou men,
staande op het standpunt, dat ik meen te moeten
bestrijden, zeer ernstig tot zulk een onderzoek
moeten opwekken en zeggen: „pas op, ziet toe,
dat ge u niet vergist”.

Wie meent, dat hij als Dienaar des Woords de
gemeente tot deze zelfbeproeving moet aansporen,
die zal dat elken Zondag weer moeten doen; en
als hij elken dag preekte, zou hij het elken dag
moeten doen.

Ook zou hij niet het recht hebben om bij die
opwekking iemand uit te zonderen.

Daaruit vloeit voort, dat feitelijk heel het leven
van een kind van God in dat zelfonderzoek zou
moeten opgaan.

Ik kan mij voorstellen, dat iemand, dit lezende,
geneigd is te zeggen: maar dat is onzin; natuurlijk
willen wij dat niet.

Maar dan bid ik hem om toch eens ernstig er
over na te denken of dat toch niet werkelijk
zoo is.

Als ik (om het belang der zaak zeg ik het nog
eens) als ik op voorbereidingszondag b.v. de ge-
meente zou moeten opwekken om zichzelf te
onderzoeken of haar geloof wel echt is en of zij
dus werkelijk recht heeft om Avondmaal te hou-
den, waarom zou ik diezelfde opwekking dan niet
elk oogenblik van iemands leven tot hem moeten
doen uitgaan?

Want een „echt” geloof heb ik toch niet alléén
noodig op Avondmaalszondag, maar evengoed elk
ander oogenblik van mijn leven; al was het alléén
maar hierom, dat ik elk oogenblik sterven kan.

Inderdaad, op het standpunt van hen, wier op-
vatting over zelfbeproeving ik meen te moeten be-
strijden, moet ten slotte heel het leven in die zelf-
beproeving opgaan.

En daardoor zal de ontplooiing van het leven
des geloofs, het leven, waartoe ik met Christus
opgewekt ben, moeten schade lijden.

Waar op die manier de vraag naar eigen be-
houdenis in het middelpunt gezet wordt, daar zal
gebroken moeten worden de energie, waarmee
Gods kind zich moet werpen op het naspeuren
van Gods geboden en de verwerkelijking daarvan
in zijn leven.

Het vorstelijk ingaan in Gods paleis om te staan
voor den troon en daar uit des Heeren hand te
ontvangen Zijn bevelen, zal plaats maken voor
het als een bedelaar staan op den drempel, met
de vraag in het hart: zou ik, zou ik wél mogen
binnengaan?

Het lijkt mij toe, dat het gebrek aan bezieling
om in heel het leven Gods geboden tot gelding
te brengen, voor een niet gering deel daaruit is te
verklaren, dat men niet leeft uit het geloof, maar
dat geloof zelf tot middelpunt van zijn leven
maakt.

Tegelijk wordt op deze wijze ons leven zoo arm.
D. v. D.

HET BOEK VAN DE WEEK

Licht en Luchter.

„Licht en Luchter”. — Uitgave van den
Bond van Meisjes-Vereenigen op Geref.
Grondslag in Nederland. (124 blz.)

Het is wel een heel bijzonder werkje, hetwelk
de Meisjesbond nu heeft uitgegeven. Wij doelen
hiermede nu eens niet op de wijze van uitvoering
door den niet genoemden drukker. Neen, wij heb-
ben het oog op het karakter van dit boek in ver-
gelijking met al de andere uitgaven die de Meisjes-
bond in den regel doet verschijnen, meestal toch
leidraden e.d. te gebruiken bij den wekelijkschen
arbeid op de vergaderingen der vereenigen en
bij de voorbereiding voor die vergaderingen door
de leden der vereenigen. Van dat soort uitgaven
nu is dit boekje geheel en al onderscheiden. Het
wil er ook van onderscheiden zijn. Het titelblad
geeft daarvan uitdrukkelijk getuigenis door te zeg-
gen dat het is samengesteld „ter gedachtenis” van
de „Eere-Presidente H. S. S. Kuyper”.

Wanneer wij ons afvragen of dit doel: het leven-
dig houden niet alleen, maar ook en daarin het
eeren van de nagedachtenis van Mejuffrouw H.
S. S. Kuyper, met dit boek is bereikt, dan zijn wij
geneigd daarop een volmondig ja te antwoorden.
Het is o.i. niet alleen een bijzonder, maar ook een
wonderbaar boekje geworden.

Wij mogen wel allereerst het bestuur van den
Gereformeerden Meisjesbond, op wiens verzoek dit
boek werd samengesteld, dankbaar zijn voor zijn
initiatief en voorts ook voor zijn besluit om de
„samenstelling” (een te bescheiden woord, in dit
geval!) te leggen in de handen van Mej. J. H.
Kuyper. Wie zou dat beter hebben kunnen doen
dan de Zuster, die zoo veel jaren lang met Mej.